

Stræderne

i København

**Chefen for
Søofficersskolen på Holmen**

**Flåden og dens betydning
for København i 500 år**

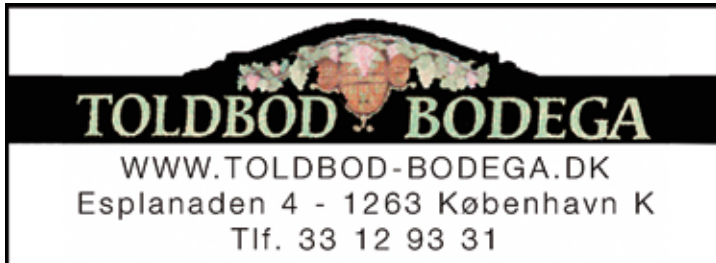
**Fritz Hansens kunst
begyndte på Christianshavn**

 Hos Dorte
Knabrostræde 6 · 1210 København K
Tlf. 3315 9777 · www.hosdorte.dk

**I FOTO-C ER VI ALTID KLAR
MED PROFESSIONEL VEJLEDNING
OG GUIDER DIG SIKKERT GENNEM
DEN MODERNE TEKNISKE JUNGLE**

**VI KAN ANVISE DET BEDSTE KAMERA TIL DIT BRUG
OG HAR ALLE DE KENDTE MÆRKER PÅ LAGER**

FOTO/C
HOLBERGSGADE 5 1057 KØBENHAVN K 33142414 www.fotoc.dk

 TOLDBOD BODEGA
WWW.TOLDBOD-BODEGA.DK
Esplanaden 4 - 1263 København K
Tlf. 33 12 93 31

 Frokostrestaurant Husmann's Vinstue, der blev grundlagt i 1888, er en af de få kælderrestauranter, der er tilbage i København. Indretningen er stort set uændret i de 120 år, der er gået. Kvinder blev forbudt adgang fra 1912 til 1981. Frokostrestaurant Husmann's Vinstue er i dag en traditionel dansk frokostrestaurant af højeste kvalitet med hjemmelavet specialiteter af friske råvarer efter typiske gamle opskrifter.

Husmann's Vinstue
Larsbjørnsstræde 2, 1454 København K
Telefon 3311 5886
www.husmansvinstue.dk

 København Caféen er en hyggelig, ægte dansk restaurant beliggende i en af Københavns små charmerende stræder. Det gode traditionelle dansk smørrebrød dominerer menukortet til frokost, og om aftenen serveres dejligt dansk middage. af specialiteterne hver mandag og tirsdag er bl.a. stegt flæsk med persillesovs. For øvrigt kan man være heldig at opleve julemanden »live« i løbet af året.

København Caféen
Badstuestræde 10, 1209 København K
Telefon 3332 8081
www.kobenhavnercafeen.dk

H. DANIELSENS EFTF. APS
KRONQUIST LÆDERSTRÆDE 11
1201 Copenhagen K
Tel. + Fax 33 13 02 74
Mail: jk@danielsensilver.dk

 AMAGERTORV **ØSTERGADE** **LÆDERSTRÆDE** **OLD FISH MARKET**

ANTIQUES
GOLD
SILVER
SILVER PLATE
PORCELAIN
CHRISTMAS-PLATES
CHRISTMAS-SPOONS
SECOND-HAND GOODS
* * *
EVERYTHING
PRICE-MARKED

Indhold:

Side : 3-6 : Chefen for Søværnets Officersskole på Holmen

Side 7 : Handelen i byen vakler

Side 8 : Nyt fra Det Kongelige Teater

Side 9-12 : Flådens betydning for København

Side 13 : Sven Okkels tegner byen

Side 14-18 : Verdensmøbelkunst begynder på Christianshavn

Side 19-21 : Rigdom fra Vestindien

Side 22 : Huset med det grønne træ fylder 100 år

Side 23 : Oplevelser i Nyhavn. Café Malmø fyldte 100 år

Side 24-26 : Helligåndshospitalet Vartov

Side 27 : Madsiden

Abonner på STRÆDERNE og få bladet til døren.
Pris 360,- kr. for et år, 11 numre (uden for centrum + porto).

Stræderne i KØBENHAVN

Udgivet af:

VK-Gruppen-Stræderne

Badstuestræde 15

1209 Kbh. K.

Tlf. 33 15 56 66

SE: 18197332

www.straederne.dk

kbh@straederne.dk

Ansvarshavende redaktør:

Henrik Ploug (FAF og DBA)

Redaktionelle medarbejdere:

Connie P. Christensen (Kommunikation og Sprog)

Per Stisen

Research: Lone Luna Kelstrup

Annoncer:

Per Stisen

Lay-out og opsætning:

Kirstine Ploug (DJ)

Fotografer:

Thomas Trane (DJ)

Kirstine Ploug (DJ)

Forside foto:

Thomas Trane (DJ)- Christiansborg set fra Holbergsgade.

Trykkeri: Sangill Bogtrykkeri - Oplag: 6000

Interviewer: Connie Christensen

Foto: Henrik Ploug (FAF og DBA)

SØOFFICERSSKOLEN PÅ HOLMEN

Kommandør Christian Nørgaard er chef for Søværnets Officersskole på Holmen

Den danske flåde fejrer sit 500-års jubilæum netop her i august. I den anledning kan man i de fleste medier orientere sig om alle de festlige arrangementer, udstillinger og foredragsrækker, som er søsat for at markere jubilæet, og vi vil derfor ikke dvæle yderligere ved selve jubilæet. Derimod syntes vi, det kunne være interessant at høre, hvordan flåden uddanner sine officerer, og vi har været på Holmen for at høre nærmere om Søværnets Officersskole. Kommandør Christian Anders Nørgaard har været chef for skolen siden 1.maj 2007 og

fortæller om elevernes vej fra rekrut til officer. Men først lidt om skolens historie:

I sidste halvdel af 1600-tallet kom en ny generation af krigsskibe, som ændrede krigens på havet fra at være en nærkamp mellem skibenes besætninger, hvor man bordene hinandens skibe og sloges mand mod mand, til en kamp mellem selve skibene. Efter 1650 fik

skibene kanoner, der var beregnet til at skyde fjendens skibe i sænk, og det blev nu afgørende, at skibsføreren ikke alene kunne navigere skibet frem til krigsskuepladsen, men også forstod at bruge den nye kamp-teknik. Han skulle altså kunne navigere og forestå kampen på samme tid.

Det førte til, at de europæiske søfartsnationer oprettede skoler, hvor unge mænd, i særdeleshed

adelsfamiliers yngste sønner, som ikke kunne arve godset og derfor måtte ernære sig enten i kirkelig eller militær tjeneste, kunne uddannes til søofficerer dels ved militær træning, dels ved undervisning i navigation. Kadetter kaldtes disse officerselever efter det franske ord for yngstesønnerne, "cadet".

I Danmark indførte den dansk-norske flåde en sådan uddannelse af officerer i 1683; uddannelsen, som i begyndelsen var af praktisk karakter, blev senere forbedret med forelæsninger i navigation efter fransk forbil-

Søværnets Officersskole er en af de ældste af sin slags i verden

> > >

KOMMANDØR CHRISTIAN NØRGAARD FORTÆLLER OM SKOLEN

Christian Nørgaard i et af undervisningslokalerne for navigatører med et søkort.

Henne på hjørnet nede i kælder

finder du Café Malmö.
Et gammeldags sømandsværtshus
-måske Københavns ældste!
Her mødes unge og ældre over
et godt glas, en raffer og et slag
billard. Små priser og hygge
er vores kendetegn og så har
vi landets største offentlige
samling af «madonnaer».
Tå og kig ned, når du er tørstig!

Venlig hilsen
John

Havnegade 35 • 1058 København K
Tel: 33 12 72 60

PS: Nu har vi borde på fortovet

lede. General-Admiral-Løjtnant
Ulrik Christian Gyldenløve (søn
af Christian V), som i 1701
var chef for den dansk-norske
flåde, havde været i Frankrig
på studieophold, og det førte
til, at han i 1701 bad kongen,
Frederik IV, om at oprette et
Sø-Academi efter den franske
model. Det gik Frederik IV med
til og godkendte oprettelsen af
skolen den 26. februar 1701.
Skolen blev fra starten placeret
på Bremerholm i nærheden af
Holmens Kirke, hvor flåden
holdt til, men blev siden flyttet
en del rundt i København og
endte på sin nuværende adresse
på Holmen i 1939.

Skolen har også ændret navn
i sin godt 300-årige eksistens.
Først hed den Sø-Cadet-
Akademiet, så Søofficersskolen,
og fra 1951 Søværnets

Officersskole.
Kommandør Nørgaard fortæller
om uddannelsens nuværende
opbygning:

”Søværnets Officersskole
er en unik skole, fordi den
uddanner ledere til Søværnet
samtidig med, at eleverne får
en funktionsuddannelse. Med
det mener jeg, at de unge
mennesker i de første år bliver
uddannet
enten som
skibsførere
eller
maskinchefer,
svarende
til de civile
uddannelser.
De har så ikke
den sejltid,
der stilles krav om i den civile
søfart, men de kan normalt
få dispensation for noget af
den krævede tid til søs, hvis
de tager ud at sejle i det civile.
Men de får den tilsvarende
teoretiske uddannelse som
i det civile, og først derefter
starter officersuddannelsen
med de ledelsesmæssige fag
som f.eks. international politik,
statskundskab og sprogfag.
Dog har de forinden haft en
vis ledelsesmæssig uddannelse,
idet de, inden de møder på
Søværnets Officersskole, har
gennemgået en sergentskole på 4
måneder ved Søværnets Sergent-
og Grundskole i Frederikshavn,

så de har haft berøring med
militæret, når de kommer til
officersskolen.
Men de første år her
beskæftiger de sig primært med
civiltrelaterede fag. Det, vi
uddanner de unge mennesker
til, er at være de yngste ledere
i søværnet. Søværnets vision
er: ”Søværnet sikrer danske
interesser fra havet – med magt
om nødvendigt”, og det er den

Peter Wessel,
bedre kendt som
Tordenskjold, var
en af de første
kadetter

vision, som de
skal føre ud i livet
i Søværnet som
yngste officerer,
enten som
maskinofficerer
eller som
navigatører,
vagtchefer kalder
vi dem.

Hele uddannelsesforløbet på
næsten 5 år starter med en
rekrutuddannelse på 4 uger,
derefter 4 uger på Georg Stage,
som Søværnet har en aftale
med, hvor de får en højt estimeret
sømandsmæssig uddannelse,
som de ikke kan få andre steder.

De lærer alt om at begå sig på et
skib og indrette sig under trange
forhold, hvor der ikke er den
plads, de er vant til at have til
sig selv hjemme fra. Derefter får
de nogle moduler, de skal lære,
i matematik, fysik og dansk. Så
kommer de til sergentskolen,
inden de møder på Søværnets
Officersskole, hvor de kan
vælge mellem maskinchef- eller
skibsfører-
uddannelsen.

Navigatørerne
uddanner
sig først 2 år
på skolen,
hvorefter de

kommer på et navigationsof-
ficerstogt, inden de kommer til-
bage på skolen og har forskellige
teoretiske ting, de skal lære. Så
kommer de på et vagtcheftogt,
hvor de sejler ca. ½ år med et
af Søværnets skibe. Når de har

gennemgået uddannelsen, har
de rang af premierløjtnant.
For maskincheferne er forlø-
bet lidt anderledes. De har en
meget mere kompakt teoretisk
uddannelse, der fordrer, at de
er mere på skolen. Det, de skal
uddannes til som maskinchefer,
er ret kompliceret, bl.a. med en
del ekstra teknologisk viden.

Det hold,
vi netop
har uddan-
net, består
af 25, heraf
17 naviga-
tører og 8
teknikere.

Antallet af elever på holdene
svinger lidt op og ned, lige
nu har vi nogle større årgange
undervejs. Det pudsige er, at
antallet af de elever, vi tager
ind, er bestemt af antallet af
hængekøjer på Georg Stage!

Søværnet sikrer dan-
ske interesser fra havet
– med magt om nød-
vendigt

Kommandør Christian Nørgaard er glad for arbejdet på skolen
og synes det er en spændende udfordring at uddanne unge mennesker
til et spændende job i vores flåde.

> > >

HENRIETTE HORNSLETH DIAMANT- OG ÆDELSTENSLIBER

DIAMOND AND GEMCUTTER
By appointment

- **Vurdering**
- **Salg af sten**
- **Reparation
&
forarbejdning**
- **Kurser**
- **Foredrag**
- **Ekskursioner**

www.hornsleth.dk
henriette@hornsleth.dk
Telefon 21 28 87 56

SØOFFICERSSKOLEN

62 kan optages, og med det frafald, der er undervejs af forskellige årsager, ender vi med omkring 40, der begynder på Sergentskolen i Frederikshavn. Her er der også et frafald, så det endelige antal, der kommer ind på Søofficersskolen, er lidt mindre. Der stilles store krav til eleverne, men de får til gengæld løn under uddannelsen, så de har den fornødne tid til at passe studiet ordentligt.

Senere skal officererne efteruddanne sig på Søværnets Specialskole, som har 5 kurser rundt omkring i landet, bl.a. Taktikskolen i Frederikshavn, Havariskolen mellem Frederikshavn og Skagen og dykker- og teknikkurser på Holmen.

Christian Nørgaard på sit kontor ved skrivepulten med skolens gæstebog

Når den unge premierløjtnant er blevet lidt ældre, kan han/hun søge om at komme på Videreuddannelsestrin 1, som er en ca. 1-årig uddannelse, der kvalificerer til rang af kaptajn-løjtnant. Det foregår bl.a. i samarbejde mellem de tre værn: yngre officerer, for det er vigtigt at kende hinanden i de forskellige værn, og det er meningen, at det værnslætt skal blive tydeligere og tydeligere i løbet af karrieren.

Videreuddannelsestrin 2, som kvalificerer til rang af orlogskaptajn på højeste funktionsniveau, og som ca. ¼ kommer på, lægger yderligere vægt på det værnslætt, fordi mange senere kommer til at arbejde i Forsvarskommandoen eller Personnel- eller Materieltjenesten. Men det er

langt fra alle, der når frem til dette uddannelsestrin, da det jo er forsvarlets behov, der styrer antallet på de forskellige niveauer.

Skolen har knap 50 ansatte, heraf ca. 10 faste lærere, administrativt personale og ca. 15 holdofficerer, som er ansvarlige

for de samlede forløb af uddannelsen, og for at virke som ledere for de enkelte klasser.

Derudover har vi Søværnets Tambourkorps, som hører under skolen. Korpsets medlemmer er lønnede og fuldtidsansatte, ikke professionelle musikere, men ofte dygtige, unge mennesker, som kommer fra musikskolerne. I og med at de får fuld løn og har en del afspadsering grundet de mange arrangementer ude omkring, har mange af dem faktisk mulighed for at uddanne sig til professionelle musikere, mens de arbejder i korpsen. Det er faktisk lidt en rugekasse for musiktalenter, og det er ikke så sjældent, at korpsen leverer elever til konservatorierne."

ROSENGÅRDENS Bodega

Det er her man hygger sig!

Åbningstider
Man - Ons: 10 - 00
Tors - Lør: 10 - 02
Søndag: 12 - 20

Irish coffee 34,- / **Stor fadøl 34,-**

Rosengården 11
1174 København K
Telefon: 3312 4625

URMAGEREN
Dronningens Tværgade

Special
Uværksted for antikke ure

Ring til os for et uforpligtende tilbud!

Dronningens Tværgade 14
1302 København K
Tlf.: 4341 6218
E-mail: urmageren@live.dk

Handelen i byen vakler

Vi tager til Malmø
og handler
-der er færre restriktioner

Øresundsbroen giver en hurtig mulighed for at komme til forretningerne i Malmø

Finanskrisen, stigende huslejer og kommunale parkeringsrestriktioner gør det svært at holde forretningen kørende. Ifølge Dansk Erhverv er antallet af konkurser steget med 21% fra marts til maj, og det er i særlig grad gået ud over de små forretninger, der åbnede i de gode tider for 3-5 år siden og ikke nåede at få fodfæste, før finanskrisen væltede dem omkuld. Ganske som vi ser det i Indre By, hvor små forretninger åbner med forventningens lys i øjnene, men må lukke, når kassekrediten er brugt op.

Mange faktorer er naturligvis medvirkende til, at det går galt. En af årsagerne kan ifølge Dansk Erhverv være, at flere og flere sjællændere – af naturlige årsager flest fra Region Hovedstaden – kører over broen til Sverige og handler, både dagligvarer og beklædning. Chefkonsulent i Dansk Erhverv Mette Feifer udtaler, at "grænsehandlen til Sverige udgør et omfattende og stigende problem, og grænsehandlen har efterhånden nået et sådant omfang, at de danske myndigheder bliver nødt til at tage det alvorligt".

En anden faktor, der udgør et betydeligt problem for små erhvervsdrivende i byen, er kommunens ændrede regler for parkeringslicens. Indtil i år

kunne en mindre virksomhed for ca. 1500 kr. årligt få en erhvervslicens, der også gjaldt til et køretøj, der måtte bruges privat. Dvs. at indehaveren kunne køre mellem bopæl og virksomhed, parkere ved virksomheden og benytte bilen til den transport, som virksomhedens art krævede. Nu er reglerne lavet om, så man kun kan købe en erhvervslicens til et køretøj, der alene lovligt må anvendes erhvervsmæssigt, og licensen kan ikke bruges, hvis man ønsker at parkere ved sin private bopæl. Og så blev prisen lige sat op til næsten det dobbelte, 2.710 kr. årligt. Det vil i praksis sige, at man som indehaver af en enkeltmandsvirksomhed skal have to biler – en til privat og en til erhverv. Det er der ikke mange små virksomheder, der har råd til. I Indre By har man heller ikke råd til at parkere sin private bil ved forretningen p.g.a. de skyhøje afgifter, og man skal desuden være heldig, hvis man kan finde en plads. Konsekvensen er, at den private bil må parkeres et stykke uden for centrum, hvorfra man kan tage det offentlige eller cyklen for at komme ind til sin virksomhed, hvor man måske har råd til at have en erhvervsbil stående. Det er ikke alene spild af tid, men kan være direkte ødelæggende for en forretning, der har brug for at have et køretøj til transport af udstyr og varer,

men ikke har råd til at have to biler. Skulle forretningen have råd til to biler, taber kommunen på miljøet, fordi der nu er

to biler i hovedstadsområdet frem for en. Logikken er svær at finde.

GALERIE HELTH

Asger Jorn
Henry Heerup
Lise Blaaberg
Christian Tøngø
Alice Hansen
Kamilla Lynggaard
Jens Galschiøt
Tina Sonnichsen
M.fl.

Sofiegade 4
DK-1418 København K
Tlf. 32 96 95 15
arne@galerielth.dk
www.galerielth.dk

etbl. 1989

Nyt fra Det Kgl. Teater

"Ophelia Beach" med teaterscene, restaurant og slappe-af pladser.

Det Kgl. Teater står foran en ny sæson med en perlerække af forestillinger, der spænder over hele det kunstneriske spektrum, ganske i tråd med den forpligtelse, teatret har som nationalscene. Vi har talt med Erik Jacobsen, som har været teaterchef siden januar 2008, om Det Kgl. Teaters planer for sæsonen, og det vender vi tilbage til i næste nummer af Stræderne. Her og nu skal vi høre Erik Jacobsen fortælle om en ny aktivitet, som teatret har afprøvet i denne sommer på området uden for Skuespilhuset og den tilstødende Kvæsthusmole. En udenørs strandbar – Ophelia Beach – med en lille scene har sommeren igennem været flittigt brugt, og i denne måned kan man bl.a.

høre digtoplæsninger. På molen har TV2 haft VM-studie og vist fodbold på storskærm, og i august kan man, også på storskærm, se opera.

Erik Jacobsen fortæller: "Der har været lidt debat om det fornuftige i, at Det Kgl. Teater laver ting om sommeren. Sidste år sagde alle folketingets politikere, at det var for dårligt, at Det Kgl. Teater ikke lavede noget om sommeren. Det har vi gjort nu, og det har så bl.a. ført til, at Venstre har været i radioen og sige, at de ikke synes, vi skal lave sådan nogle ting om sommeren! Men jeg synes nu, at Det Kgl. Teater skal ud i offentligheden om sommeren, for vi kan ikke sælge billetter til

indendørs forestillinger, når det er sommer i Danmark.

Derfor har vi valgt at lave aktiviteter ved havnen. Men hvordan skulle vi gribe det an? Efter 4 års stilstand under Ritt,

fungerer, for der er jo en grund til, at København vender ryggen til vandet: det blæser. Klimaet er omskifteligt, og man kan ikke bare gøre lige som man synes. Men vi har kunnet se, at både pladsen, hvor vi

Det Kgl. Teaters direktør Erik Jacobsen fortæller om de nye tiltag.

hvor vi ikke kunne få lov at gå i gang med projektet, har vi nu fået en aftale med kommunen, som giver lov til at bygge en parkeringskælder i forbindelse med en plads, så det bliver ét samlet projekt med en ny havnemole og en forlængelse af parken på Sct. Annæ Plads. Realdania vil finansiere hele projektet, og vi samarbejder også med vores naboer, f.eks. har Lauritzen (Rederiet J. Lauritzen, red.) givet os to scener til det, vi laver i sommer.

Tanken med sommerens aktiviteter på molen er at afprøve forskellige muligheder for at få et fingerpeg om, hvad der

har lavet Ophelia Beach med den lille scene, og den store Kvæsthusmole er gode til aktiviteter, fordi der er aftensol. Vi har haft og fortsætter med at have forskellige aktiviteter, i august bliver der bl.a. operakonzert og digtoplæsninger, og skuespil torsdag-fredag-lørdag. Det foregår fra Portscenen, hvor man kan spille både ud og ind af huset, fordi Lauritzen også her har stillet plads til rådighed til en scene udenfor, hvor der bliver stoleplads til ca. 300. Med de scener, vi har fået af Lauritzen, er det min drøm, at Det Kgl. Teater kommer til at være noget for københavnere og turisterne i sommerperioden."

Flådens betydning for byen

Chr. d. 4.'s Bryghus og Tøjhuset på Slotsholmen. Tingsmedlemmer og Christian IV's Bryghus, for skulle skibene have kanoner, krudt og kugler samt proviant, så skulle der også være rigelige mængder af øl til skibenes besætninger. Går man

Fortøjningsring fra Udrustningshavnen, nu Bibliotekshaven på Slotsholmen.

tur i Bibliotekshaven, finder man stadig nogle af de gamle fortøjningsringe. Flåden og værftet krævede et enormt mandskab, for det må ikke glemmes, at Flåden efterhånden omfattede 36 lineskibe og en del mindre enheder, og besætningen på et lineskib var ikke under 3 – 400 mand. Kongen indkaldte 1500

>>>

Flådens næsten 500 år i København. Det var Kong Hans, der i 1510 skabte Den Danske Orlogsflåde. Med kanonens udvikling til et kraftigt og langtrækkende stykke skyts blev søkrigen en kamp mellem skibe og ikke som før i tiden en "landkrig" på gyngende grund. Kongens København blev Flådens hovedbase, og det var byen helt frem til 1993. Næsten 500 år som Flådens hjemsted har sat sit præg på København. Først lå Flåden i havn ved Slotholmen, hvor det første orlogsværft også blev placeret. Forholdene blev hurtigt for trange, så værftet blev i 1550 flyttet nordpå til nogle små øer, som efterhånden blev udvidet til Bremerholm, den bydel der i dag hedder Gammelholm, og Flådens skibe lå for anker langs Havnegade. Orlogsværftet på Bremerholm var Københavns største arbejds-

plads, og Bremerholm strakte sig efterhånden helt op til Nyhavn. Enkelte rester er tilbage fra Bremerholmværftet. Den ene kender alle københavnere, for det er værftets ankersmedje, som Christian IV i 1609 ombyggede til Holmens Kirke. Den er stadig Søværnets kirke. Den anden rest af Bremerholmværftet gemmer sig inde bag Charlottenborg, for her finder man Sejlhuset eller det, der er tilbage, og en part af værftets reberbane, som nu rummer Kunstakademiets billedhuggerskole. Christian IV lagde megen vægt på, at Flåden var stor og kampklar, så han indrettede en udrustningshavn for skibene på Slotholmen, en havn som nu udgør Det Kongelige Biblioteks Have. Havnens markante bygninger er bevaret, og de udgøres af Tøjhuset, nu museum, Proviantgården, som i dag er indrettet til kontorer for folke-

Bremerholmens ankersmedie ombygget til Holmens Kirke.

Resterne af Bremerholmværftets reberbane og sejlhuset bag.

Kenneth's Cykler

- Værksted
- Nye cykler
- Alt inden for tilbehør
- Udlejning af cykler

Gothersgade 157 • Tlf. 3333 8458
Åbent: Man-fre. 8.00-17.30 • Lørdag 10.00-13.00

Flåden fylder 500 år og har i årene betydet meget for byen

mand til værftets daglige drift, foruden bremerholmslaverne, og de udgjorde Holmens Faste Stok. De skulle jo bo et sted, hvorfor Christian lod Nyboder opføre. Synes Nyboder stor i dag, så var området over dobbelt så stort, dengang de enétages huse blev bygget. En af de oprindelige længer eksisterer stadig, og den ligger i Skt Paulsgade.

En af de markante bygninger i Skt. Paulsgade er Søetstens Pigeskole, for Nyboder var en by i byen med 6700 indvånere. Skolen blev bygget i 1850'erne og fungerede til 1869. Så blev eleverne overført til kommuneskolen i Sølvgade. Søofficererne blev oprindeligt uddannet for-

skellige steder i byen sammen med andre militærfolk, så da pigeskolen blev rømmet, flyttede Søofficersskolen ind, og her var den indtil 1939. Siden blev bygningen frem til 1970 hjemsted for Søværnskommandoen.

Chr. d. 4.'s oprindelige Nyboderlænge i Skt. Paulsgade.

Gå en tur i Nyboder, det er en smuk og spændende bydel, og slå et slag forbi Nyboders vagtbygning i Gl. Vagt nr. 6.

Nu var det sådan, at københavnerne sendte en del af både dag- og natrenovationen ud i vandet. Efterhånden mudrede havneløbet til, så vanddybden blev mindre, og da skibene blev større, flyttede man i 1690 Flådens Leje ud til Hukken, det område der ligger ud for Nyholm overfor Amalienborg og Kastellet. Det medførte i øvrigt, at Christianshavns Vold blev ført helt ud til Sixtus. Dele af Orlogsværftet fulgte med, og det første skib, lineskibet

Fr. d. 4.'s Mastekran og Planbygningen på Nyholm

august 2007). Går man længere nordpå på Christianshavn langs kanalen, kommer man til Søkvæsthuset, der oprindeligt var bygget til at være drengehus. Søkrig er en alvorlig affære, og sårede matroser var der mange af. Huset blev derfor overtaget af Flåden og indrettet til hospital eller kvæsthus. Siden flyttede dæksøfficerselevskolen ind. Huset tjener nu dels som hjemsted for Farvandsvæsenet og dels for Orlogsmuseet. Går man om i Prinsessegade, kommer man forbi det sidste Marinehospital, der nu tjener som kommuneskole. (se Stræderne december 2006). Inden vi fortsætter ud ad Prinsessegade, skal vi lige et svinkeærinde op til Toldboden. Skal man sejle, skal man have et søkort. "Et er et søkort at forstå, et andet skib at føre",

Dannebrog, der blev bygget på det nye værft på Nyholm, løb af stablen i 1692. Siden blev øerne Arsenaløen, Frederiksholm og Dokøen ved opfyldning dannet nord for Christianshavn, og de udgjorde indtil 1993 "Holmen", med Orlogsværftet og Flådens hovedbase.

En markant bygning, som Søværnet også opførte i 1790'erne, ligger på Kalvebod Bastion, et sted Flåden ellers ikke var særligt involveret i; men bygningen, som var magasinbygning og trælager, lå godt for tømmertransporter til inderhavnen, så derfor blev den placeret der. (se Stræderne

sagde Holberg, så det var vigtigt at have gode søkort. Flåden havde brug for pålidelige kort, så i 1782 blev Søkartarkivet flyttet ud på Toldboden i den bygning, som stadig bærer navnet "Kongeligt Søkart-Archiv". Her blev alle søkort for danske, islandske og grønlandske

på tagets platform og øvet sig i sekstantens rette brug for siden at blive sendt ud med arkivets SKA-både. Tilbage til Christianshavn. For enden af Prinsessegade ligger Værftbrovagtten. Alle tidligere orlogsgaster har passeret her igennem. Her skulle man vise

Den gamle Søofficersskole i Skt. Paulsgade.

farvande tegnet, lige indtil Kort- og Matrikeldirektoratet overtog geschæften. Mangen en opmålingsgast har stået oppe

landlovspas, et rødt og hvidt kort med navn og nummer. Historien fortæller, at en gast, som havde forlist sit kort, viste

Værftbrovagtten for enden af Prinsessegade.

Søkvæsthuset på Christianshavn.

> > >

Chit Brasserie Chat

2 retter kr. 260,-
3 retter kr. 295,-
vi glæder os til at byde jer velkommen på
Brasseri Chit Chat

www.chitchat.dk
Bordbestilling 3333 9339
Skt. Peders Stræde 24 A
1453 København K

Aut. VVS-Installatør
Blikkenslager & Kloakmester
Sonberg VVS

Guldborgsgade 9 - 2200 N
Telefon: 35 39 29 93
www.3blaa.dk

DEMIDÉKK BEVARER TRÆVÆRKET SOM NYMALET I OP TIL 12 ÅR

DEMIDÉKK ULTIMATE

- Træbeskyttelse der holder i op til 12 år
- Bevarer farve og glans
- Tørre hurtigt - mal 2 gange på samme dag

KØBENSHAVNS MEST UFORSKAMMEDE BETJENING

BOHNS EFTF. TORVEGADE 25 1400 KØBENHAVN K. TLF: 32 57 87 01

colorama
MALING TAPET SOLAFSKÆRMNING

Flåden 500 år

Søkortarkivet ved Toldboden.

en stykke med spegepølse. Han kom igennem, så derfor hed kortet altid sidenhen "Spegepølsen". Når man har passeret Værftbrovagt, kommer man ind på Holmen, og her ligger en hel verden af spændende bygninger og noget af Københavns bedste

de Lange, Hovedvagt og en mængde andre meget smukke bygninger. Med Flådens udflytning til Frederikshavn, mistede København uendeligt meget. Flådens skibe var de sidste, der var hjemmehørende i byens havn, som nu forekommer

Kig fra Marmorkirken gennem Amalienborg til Operaen på Dokøen.

arkitektur. Her er Frederik IV's Mastekran, Meldahls Smedje, Kanonbådsskurene, Magasinbygningerne på Frederiksholm, tegnet af Philip

temmelig død. Orlogsgæster på landlov var et fint indslag i bybilledet. Stod man på Marmorkirkens trappe og så gennem Amalienborg

Philip de Langes magasinbygninger på Frederiksholmen, oprindeligt synlig fra Amalienborg.

over til magasinbygningerne på Frederiksholm, fornemmede man sammenhængen mellem Kongeriget og Orlogsfåden, mindst 350 års visuel Danmarkshistorie. I dag ser man en Opera, der ser ud som om, den er sammenbygget

med Amalienborg, og der er dog 300 m vand imellem. Operabyggeriet har medført et af de største kulturtab, København nogensinde har været udsat for. Flemming Lehrmann

Tag din partner med i kloster

Tea Time
Gør som englænderne – take a break – slut mødet, shoppe- eller slentreturen med en ægte Afternoon Tea.
Vælg mellem Grevindens, Baronessens Hertuginde eller Dronningens Afternoon Tea fra 98,-
Se mere på www.sgk.as
Tea Time man-lør fra kl. 16

Klostermenu
Lige nu serverer vi Klostermenu lavet af årstidens friske råvarer. Vælg mellem 2-5 retter fra 290,- pr. person. Se alle retterne på www.sgk.as
Serveres man-lør kl. 17-23

Besøg Sankt Gertruds Kloster i midten af København og få en oplevelse ud over det sædvanlige.

Vin & Tapas Bar

Sankt Gertruds Kloster har åbnet en helt speciel vin og tapas bar. Kom ind og smag på Claus Valdemars specialiteter og prøv et glas eller to fra vores store vinkælder. Vin og tapas baren er åben hver dag fra kl. 16 – undtagen søndag

Ring og bestil bord på 33146630 eller gå ind på www.sgk.as

sankt GERTRUDS kloster

Hausers Plads 32 • 1127 København K.
Tel +45 33146630
Fax +45 33939365
www.sgk.as • mail@sgk.as

Udsigt fra mit atelier.

13.12.09 50.

Kunstmaleren Sven Okkels tegner stemninger fra vores by med en lille kommentar.

Sven Okkels fotograferet af Karsten Bundgaard

Tegningerne er blevet til på byvandring, hvor Sven har tegnet on location.

ALIDA Marstrand
Håndlavede chokolader
Bredgade 14 - 1260 København K.
Tlf. 33 15 13 63
www.alida-marstrand.dk

PALÆ
NY ADELGADE 5, 33 12 54 71
- let frokost alle hverdage fra 11-17
www.palaebar.dk

Nyt website?
Pris fra kr 1.460,-

Henvend dig til **Stræderne** og få et tilbud på en enkel og skræddersyet løsning til lige netop dit firma.

kbh@straederne.dk - 33155666 - Badstuestræde 15

MØBELKUNST I VERDENSKLASSE BEGYNDTE PÅ CHRISTIANSHAVN

Fritz Hansens møbler på
Christianshavn

Her er indgangen til fabrikken i Overgaden oven Vandet ca. år 1900.

Fritz Hansens fine møbelfabrik – som nu er verdenskendt under navnet Republic of Fritz Hansen og er etableret i Nordsjælland – blev grundlagt som et beskedent snedkerværksted på Christianshavn sidst i 1800-tallet. Grafisk designer Sven Bruun, som har været hos Fritz Hansen i 42 år, heraf de 25 som produktudviklingskoordinator, er nu pensioneret, men kommer alligevel jævnligt og ser til ”sin” fabrik. Sven Bruun fortæller her om fabrikkens historie og krydrer med sjove anekdoter:

”Fritz Hansen, Fritz den Første, som vi kalder ham – mester selv – kom til København fra Nakskov i 1872 og etablerede sig i Hindegade, siden i Overgaden oven Vandet og Dronningensgade, med et snedkerværksted. Fritz var i virksomheden indtil 1899, hvor han blev syg, og virksomheden blev overtaget af sønnen Christian

E. Hansen, som var i virksomheden indtil 1954. I 1904 startede han en afdeling i Lillerød, på det sted, hvor fabrikken ligger i dag. Det hed Lillerød Savværk, og årsagen til flytningen var, at man skulle være dér, hvor råvaren var. Her kunne man hente træerne i skoven, trække dem ned til fabrikken og skære dem op. Her var produktion af træstel og hele konstruktioner, som blev kørt ind til Christianshavn, hvor de blev færdigpolstret. Polsterafdelingen lå i mange år på Christianshavn.

Der går en sjov historie om Christian E. Hansen. Han boede her ved siden af fabrikken, hvor han mødte hver morgen kl. 7, og kl. 11.50 tog han dampstoget herfra og ind til Christianshavn. Hvis han ikke var kommet, når toget ankom, ventede toget på ham, for

Sven Bruun
fra Fritz Hansen
viser rundt og
fortæller.

man vidste, at han skulle med! Fabrikken i Dronningensgade fyldte hele det gamle Filmhus.

En anden historie om Christian E. Hansen er denne: Fabrikken havde lavet en dampbøjet stol, og en kunde var lidt betænkelig ved, om den nu var stærk nok. Så tog Christian E. Hansen

stolen og smed den ud af vinduet fra 3. sal, direkte ned på den brolagte gård. Den holdt til det. Da kunden var gået, sagde en af svendene til ham: ”Det var modigt gjort. Hvordan turde du dog det?” Så svarede Christian E. Hansen: ”Det har jo ikke noget med stolen at gøre. Det er måden, man kaster den på!” Han var en meget markant person, ”Mester” blev han bare kaldt.

Efterhånden blev fabrikken i Lillerød udvidet, og i 1965 flyttede man hele afdelingen fra Christianshavn til Lillerød, hvor det hele nu er samlet.”

Kan du nævne nogle af de største møbelsuccesser?

”En af de ting, man håbede meget på, var vandstolene, altså de dampbøjede stole. Christian E. Hansen forsøgte tilbage i 1930’erne at få et samarbejde med Thonet i Wien for at kunne fabrikere stolene,

Fritz Hansen
Øverst tv personalet fotograferet i
fabriksgården i 1886.
Tv Folketingsstolen.
Th en af de første stoleproduktio-
ner.
Nederst fabrikslokale i Dronning-
sensgade.

Fritz Hansens egen stol som han
lavede til sig selv.

Syveren, den store succes også
på verdensplan.

FRITZ HANSEN VAR GRUNDIG MED KVALITET OG STIL

Øverst en af fabrikkens lastbiler på vej over Knippelsbro. Nederst fabriksgården i fabriken i Dronningensgade.

men det mislykkedes, og så gik Christian E. Hansen selv i gang med at udvikle en måde at producere dem på. Senere kom der faktisk et samarbejde i gang med Thonet, og det viste sig, at den metode, Christian E. Hansen havde udviklet, var nøjagtigt magen til Thonets.

En af de efterfølgende succeser var stolen, der kunne samles, Ax-stolen, tegnet af arkitektfirmaet Hvidt & Mølgaard. Det var omkring 1950, hvor der begyndte at komme gang i eksporten. Det var den første knockdown-stol, Fritz Hansen lavede. Egentlig burde den hedde en build-up stol, fordi

Klinik Downtown

KLINIK FOR FODTERAPI
Lone P. Christensen

Yoga
Pernille Krejsgaard

Nørre Voldgade 16, st.tv
1358 København K
klinik@downtown.dk
www.klinikdowntown.dk

Telefon 33 32 99 96

Den nye teknik, hvor man dampbøjer træet. Her på fabrikken i Dronningensgade.

Her formen hvor træet spændes op.

De mange farvevarianter gør også stolene både spændende og særprægede og de karakteristiske former kan bære det. Her er det Svanen.

man får den i en flad udgave og selv skal bygge den op. Det smarte var, at den blev pakket i en flad papkasse, som nemt kunne sendes ud til hele verden. Det var jo før Ikea! Den er lavet af lamineret træ, som er bukket i forskellige retninger. Det var en teknik, som var udviklet under krigen til produktion af lette fly, men som Fritz Hansen altså videreudviklede til fredeligere brug. Den kom i flere versioner, og hvis du finder et gammelt lærerværktøj eller bibliotek, står de der stadig. De er uopslidelige. Man mener, at Arne Jakobsen henvendte sig til fabriken netop på grund af, at man magtede denne lamineringsteknik. Da Arne Jakobsen skulle have produceret sin Myrestol – 140 eksemplarer – til Novos kantine, var det nærliggende at henvende sig til Fritz Hansen, som i første omgang ikke var interesseret. Så tilbød Arne Jakobsen, at der kunne produceres 200 stole, og hvis de 60 overskydende ikke var solgt inden en vis periode, ville han selv købe dem. Så sagde man OK, og det vist meget godt! I dag er det de laminerede stole, Fritz Hansen er mest kendt for, altså Myren, 7-eren og hele den familie af stole. Det blev også starten på et samarbejde med Arne Jakobsen, som fortsatte i 20 år.”

Stakke af laminerede stole i den nye fabrik i Lillerød.

FRITZ HANSEN BLEV STIL

Direktør Jacob Holm har været hos Fritz Hansen i 13 år.

Den moderne møbelfabrik – Republic of Fritz Hansen – ledes i dag af Jacob Holm, som har været direktør for Fritz Hansen gennem 13 år. Jacob Holm er uddannet cand.polit. og har – som han selv siger – dermed uddannelsesmæssigt overhovedet ikke nogen forstand på design, men derimod en baggrund i salg og marketing og udlandserfaring fra flere ophold i udlandet, først i Paris og så i New York i starten af 90'erne.

Fritz Hansen tæller i dag 250 ansatte og to fabrikker, en samlefabrik og en stabelstolefabrik i Vassingerød. Hertil kommer 17 små salgsdatterselskaber rundt omkring i verden, langt de fleste inden for EU, kontorer i New York og Tokyo, for netop det japanske marked er et stort marked for Fritz Hansen.

Vi har spurgt Jacob Holm om, hvordan det har været at overtage ledelsen af den gamle fabrik:

Indførte du nogle ændringer, da du kom til?

”Ikke lige med det allerførste, men i løbet af nogle år skete der nogle ændringer. Det havde noget at gøre med ambition, fordi jeg syntes, jeg kom til en virksomhed, som i virkeligheden næsten lidt for godt skjulte en fuldstændig fantastisk historie. En historie, som jeg troede på, at mange flere end dem, der

kendte den dengang, kunne være interesserede i. Jeg tror på, at det for den type produkter, Fritz Hansen har, handler mere om at fortælle historien om ideen bag, for det er den, folk køber, snarere end produktet helt i sig selv. Selvfølgelig er designet meget vigtigt, men en stor del af det har også med den oprindelige idé og den håndværksmæssige kvalitet at gøre, måden, hvorpå det er udviklet og produceret, og ikke mindst holdbarheden af vores produkter. Så set i det lys troede jeg på, at vi i langt højere grad skulle forsøge at brande os selv særligt i udlandet, fordi det store potentiale nok lå der.

Over årene har det vist sig, at det var en meget god idé. Ikke ukompliceret, og ikke uden en vis portion held, nemlig i form af medvind på cykelstien, i og med, at verdens velhavende og veluddannede mennesker interesserer sig mere og mere for indretning af deres hjem, og flere og flere af dem kan godt lide denne karakteristiske, underspillede, modernistiske, skandinaviske eller danske designtradition. Derfor er der et øget behov og et øget marked, både i EU og længere væk, i Fjernøsten, for vores produkter.”

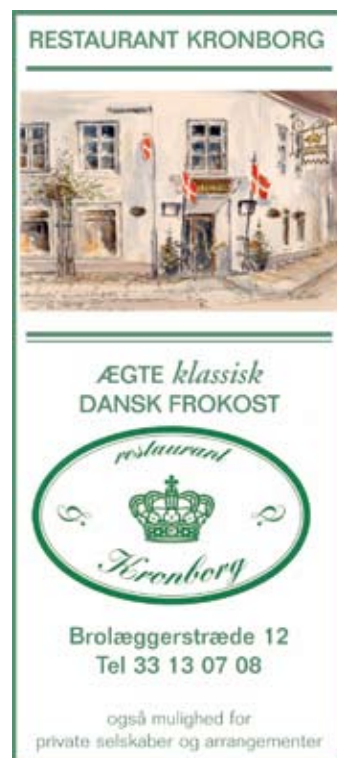
Hvad er fremtidsvisionerne for den gamle fabrik?

”Det kan lyde lidt kedeligt, men måske lige præcis rigtigt i den tid vi lever i, nemlig at fokusere på det, vi altid har været gode til. Først og fremmest at designe og have en ambition om design, nogle fantastiske, enkeltstående, karakteristiske møbler, som forhåbentlig ikke er modeprægede, men langtidsholdbare i to dimensioner: designet skal kunne bruges både i dag, i morgen og i overmorgen, og selve møblet skal rent faktisk kunne holde i mange år. En anden meget vigtig ingrediens er kvaliteten af de designmæssige og konstruktionsmæssige løsninger, vi laver. Det har altid været et trademark for Fritz Hansen.”

Er det fortrinsvis danske designere, I bruger?

”Fritz Hansen har i hvert fald i de sidste 30 år eksperimenteret både med danske og udenlandske designere. Men jeg tror, at vi i den næste 10-års periode vil forsøge os med en lidt større overvægt af danske designere, fordi vi kan se, at det, slutbrugerne regner med, at de skal se fra Fritz Hansen, er noget, som indeholder de klassiske, danske designkendemærker. Det tror jeg er nemmest gjort ved hjælp

af en overvægt af danske designere. Vi skal ikke udelukke de udenlandske, for der er mange gode imellem. Så fremtiden kommer til at handle meget om design, om den høje kvalitet af Fritz Hansens produkter, om den lange holdbarhed og dermed også en mulighed for, at man som kunde kan sælge sin brugte stol efter nogle år og næsten få pengene tilbage.”

Fra Vestindien til byen

Det Schimmelmanske Palæ – Odd Fellow eller det Berckentinske Palæ.

Det er ikke megen betydning, de gamle danske besiddelser i Vestindien har i københavnerens sind. De skænkes kun sjældent en tanke, om end de kan tillægges en overordentlig stor betydning for København, som den formede og udviklede sig. En udvikling, der tager sig udtryk den dag i dag – i den københavnske bygningsmasse.

Der er ret mange bygninger, der står tilbage efter brandene i 1728 og 1795, men med baggrund i bl.a. de store fortjenester, der var på sukker og raffinering af dette, var der store pengesummer i byen, og der var gunstige forhold til stede for at genrejse byen af asken. De mange penge blev allerede mellem brandene, hvor landets engagement i Vestindien var i rivende udvikling, brugt af driftige handelsfolk og adel til bygning og ombygning af de huse, vi i dag nyder synet af.

Odd Fellow Palæ er ingen undtagelse herfra – og herfra gik et væld af samtidens største og mægtigste personligheder hjem, efter at have været i festligt lag.

Palæet blev opført mellem 1751-55 af C.A. Berckentin, der med stor pompøsitet – og

Odd Fellow Palæet i Bredgade, fotograferet med et fish eye objektiv. Palæet er bygget for greve C. A. Berckentin af J. G. Rosenberg under overopsyn af Eigved. I 1884 byggede Theophilus Hansen koncertsalen til, som brændte i 1992, den er aldrig genopbygget.

ikke mindst som rigets finansminister – tidligere havde lagt hus til mange års selskaber for landets fineste; i de lokaler han ejede i Nybrogade, der i dag huser Kulturministeriet. Han døde allerede tre år senere, og da landets nyimporterede finansminister, Heinrich Carl von Schimmelmann, skulle have et anstændigt sted at bo, lejede han sig i første omgang ind i palæet. Kun få år senere købte han det for 40.000 rigsdaler og lod det ombygge. Kongen bekostede udskiftning af port og gitter.

Nok var Schimmelmann allerede ganske velhavende, men hans levned i Danmark gjorde ham hovedrig. Ikke mindst på grund af hans flair for forretning og tidens ædleste kunst: at besidde

Dansk frokost når det er bedst

Nyd vores fortovscafé ved kanalen med udsigt til Christiansborg

Mødelokaler med plads til 10-20 personer. Selskaber modtages op til 90 kuverter

Åbningstider:
Hverdage 11:30 - 19:00 Lørdag 11:30 - 16:00

Frederiksholms Kanal 18 - København K.
Telefon: 33 11 57 70 - www.kanalcfeen.dk

Penge fra Vestindien kom til at sætte præg på byen

så mange kasketter som muligt på én gang.

Hans forhold til konge og adel, som han hurtigt selv blev en del af, styrkedes ved en storstilet redning af Danmarks økonomi, hvor han med sin egen person som garant trak nødvendige kreditter til landet. Men Schimmelmänn fik også sin del af gevinsten – set med nutidens øjne måske indirekte og under bordet, men dengang blot en del af god skik.

Med den indflydelse han fik, og som tog sit centrum i det smukke palæ i Bredgade, kunne Schimmelmänn opnå eneret på en række handelsvarer, der blev skibet ud til kolonierne. Skibene kunne dér lastes med en af de råvarer, der i tiden nød stor efterspørgsel: sukker. Råsukkeret var nu ikke helt klar til salg og manglede en anelse videre bearbejdning på et raffinaderi. Et sådant indkøbte Schimmelmänn derpå, hvorved hans indtægter steg til svimlende højder.

Med sine interesser i bl.a. våbenproduktion i Nordsjælland, der kunne skibes mod vest og råsu-keret mod øst, som returlast, øgedes indtægterne for ikke kun Schimmelmänn. Hans foretagsomhed har smittet af på det meste af København. Spor af hans færden kan ses overalt

I byen Charlotte Amalie på Skt. Thomas, står det danske Fort Christian. Fortet, som har utrolig mange historiske tråde til København, er i tydeligt forfald. På et skilt ved indgangen meddeles det de besøgende, at der er midlertidigt lukket frem til sommeren 2006.

– ikke mindst blandt de personer, som omgikkes ham og også tjente deres. Hans investeringer gav således arbejde til byens borgere og andet godtfolk. Byen nød på denne måde godt af Schimmelmänn, og store dele af grundlaget for indtjening var blevet lagt i Vestindien. Tråden er let at trække, hvis bare vi ønsker at trække den.

De bygninger vi efterlod os på Vestindien bærer kraftigt dansk islæt. Bornholmsk granit, dansk smedeværk og ikke mindst en slående arkitektonisk lighed med de pakhuse og virksomheders bygninger, som blev bygget i det københavnske 1700-tal. Veje og matrikler har også danske navne, som volder de nuværende beboere udtalevanskeligheder.

Odd Fellow undgik branden i 1795 og mestendels også de engelske bombardementer i starten af 1800-tallet. Men den brand, der raserede palæet i 1992, fik bugt med palæet og den, i haven, senere etablerede koncertsal. Riget fattedes heldigvis ikke penge, og palæet blev genopført til næsten mindste detalje. Koncertsalens akustik vurderede man dog ikke, at man kunne genskabe, så palæet har igen fået have.

Schimmelmänn ville heller ikke have tøvet med at genskabe lokalerne efter en sådan brand. Mange af de andre af tidens driftige forretningsfolk havde ligeledes også bekostet hvad det måtte være, for ikke kun skal man have noget flot og godt at bo i. Man skal også kunne vise

hvem man er, hvad man formår og hvor man kommer fra. Og pengene til at vise dette kom fra den lukrative forretning, det var at gøre handel på Vestindien.

Danskernes fort på Skt. Thomas blev grundlagt i 1671 og bygget om og til efter behov. I dag er der i nogle tilstødende bygninger en brandstation, men selve vores gamle fort er i forfald. Det husede indtil for få år siden et museum, der skulle vise øernes historie – herunder dele af vores historie. Men en restaurering, der var planlagt at være færdig i sommeren 2006, gik i stå pga manglende penge. Fortet står nu blot og forfalder.

Fortet er et af de levn, vi har derovre, og som kan fortælle os noget af den historie, vi i dag

omgiver os med. En historie, vi kan se hver dag i stræder og gader, hvor vi færdes på vor vej. Hastigt fra sted til sted. Kun lidet er vi bevidste om den forudsætning for vores herlige stræders udseende, der blev skabt på sukkermarkerne i Vestindien. Kun sjældent trækker vi en forbindelse mellem datidens velstand, indkomstgrundlagets herkomst og vores muligheder for i dag at nyde et gammelt København præget af datidens byggemuligheder.

Odd Fellow er ikke særegent. Den er blot en bygning, der i sin tid blev et samlende punkt for mennesker, som havde indflydelse og penge, og som søgte mere af begge dele. Deres virksomheder og penge smittede af på store dele af København.

Ernst Schimmelmänn (tv) søn af Henrich Carl von Schimmelmänn (th) var begge aktive i handel og politik i Danmark.

Enten i kraft af nyopførte bygninger, men også når disse forretningsfolk ombyggede det eksisterende. Pakhuse, anlæg og små baggårdshuse har på mangelen en måde sin forbindelse til disse mægtige mænd og deres virksomheder – og de har forbindelse til vores kolonier i Vestindien.

I de kommende numre af Stræderne vil jeg præsentere fortællinger om bygninger, mennesker og driftige konsortier, hvis

historie kan føres til Vestindien. Pengene kom sjældent alene fra netop denne ene oversøiske koloni, men indgik i et spind af forretninger med både københavnske og udenlandske aktører. Kasketterne blev blandet sammen. I dag har vi en lovgivning, der sigter mod at forhindre habilitetskonflikter. Konflikt set med nutidens øjne, men set med datidens var det et adelsmærke.

Byens stræder er fulde af denne historie, og vi værner om de levn og de bygninger, vi har her. Om end levnene er synlige på Vestindien, er der ingen myndighed, der fører tilsyn med dem. Set med vestindiske øjne er de bare bygninger – set med mine er de vidner om en kilde til hjemlig velstand. De kan fortælle os om et København og Danmark, der ikke selv havde de nødvendige råstoffer til at gøre sig gældende på den internationale merkantile scene og derfor fandt vej over Atlanten og dyrkede datidens sorte guld: Det søde guld.

Nyhavn i
September

Pæreskuderne fra Fejø er traditionen tro i Nyhavn fra

**Lørdag d. 4.sept. til
søndag d. 12.sept.
Salg hver dag 10-17**

I hele Fejø-ugen
tryller Nyhavns
mange gode kokke
med Fejøfrugt, så
du kan smage retter
med æbler, pærer
og blommer
på restauranterne
Velbekomme!

**Husk Sildens Dag
i Nyhavn
Torsdag d. 9. sept.**
Mange af havnens
restauranter har
sild i alle mulige
variationer
på menuen

Øl & Jazz
17.-18. sept.

**2 herlige dage med
Øl & Jazz.**

Publikum får mulighed
for at smage 20-30
forskellige bryg fra
danske og udenland-
ske bryggerier og lytte
til herlig traditionel jazz

NYHAVN
ERHVERVSFORENING
www.nyhavn.eu

Arnes Vin & Tobak

Med Château Croix Laroque i glasset;
Herlig rød farve og en frugtfyldt bouquet,
der vælter op af glasset.
I munden er vinen medium fyldig
med brombær og solbær.
En herlig blød og afrundet eftersmag
viser Bordeaux' store klasse.

**En god ledsager til grillet kød, oksekød
og bløde oste!**

1 flaske 49.50 | 3 flasker 125,- spar 23.50

Dronningens Tværgade 22 | 1302 K. | Tlf. 33 12 39 85

100 ÅR UNDER DET GRØNNE TRÆ

Foto: Henrik Ploug (FAF og DBA)
Tekst: Per Stisen

Et sted med de sande glæder

Café Gammeltorv fejrer 100 års fødselsdag som dansk frokostrestaurant den 25. august.

Frokostrestauranten har til huse i et af de gamle ildebrandshuse fra 1795, men allerede i 1671 var der øltapperi med tilhørende udskænkning.

I 1910 blev Café Gammeltorv overtaget af Charlotte A. Jensen, en af de mange stærke kvinder i den københavnske værtshushistorie. I et lille sidelokale,

”Lillestuen” som den hedder i dag, indrettede hun en såkaldt ”Dame café”, hvor de pænere fruer kunne sidde uden at skulle blande sig med torvekællingerne fra Gammeltorv.

Café Gammeltorv har altid været velbesøgt af såvel ukendte som kendte, blandt andet har Ludvig Holberg og senere Søren Kierkegaard haft til huse omkring stedet, og mon ikke de også har haft deres gang i caféen.

I nyere tid har forfatteren Kelvin Lindemann været stam-gæst, og det siges, at flere af kapitlerne af bogen ”Huset med det grønne træ” er skrevet i caféen og efterfølgende har givet caféen det som tilnavn. Også poeten Piet Hein har været flittig gæst. Den 3. juni 1988 forfattede han på stedet følgende gruk:

De sande glæder
bør vi dyrke
som tæres ej
af møl og rust
men dagligt gør
i kraft af styrke
som for eksempel
øl og ost.

Og omkring maden har den gamle café ofte valgt at gå egne veje. Fra begyndelsen var det ikke tilladt at servere varm mad, men hvad er en dansk frokost uden det lune! Også Dyrslægens Natmad havde gennem nogle år en helt speciel version i caféen under navnet ”Fodslægens Morgenmad”.

I dag har stedet også valgt at gå sine egne veje; Fabienne og Steen, der overtog caféen for et par år siden, valgte at restaurere den gamle café ved at male i lyse venlige farver, dog med stor respekt for de gamle historiske lokaler, alle billederne kom op at hænge igen og hænger stadigvæk lidt skævt, ligesom de plejede.

På madsiden er der også sket ændringer, det klassiske danske smørrebrød er der blevet kælet endnu mere for, både på smag og udseende. Om aftenen onsdag til lørdag er der også blevet åbnet med de gode danske retter.

I forbindelse med 100 års fødselsdagen har Fabienne og Steen valgt at lave en speciel fødselsdagsmenu samt at servere et stykke gratis lagkage til alle de spisende gæster.

Den Københavnske Nattevægter

OPLEV KØBENHAVNS FORTID MED DEN GAMLE NATTEVÆGTER
Ring til nattevægteren, KNUD MICHELSEN (39644894) og bestil en byvandring fra og til Gråbrødretorv (ved restaurant PEDER OXE). Varighed 5 kvarter. Max 35 deltagere. Pris på dansk 1.200 kr., fremmedsprog 2.000. Vægteren fortæller overalt og synger vægtervers.

Vester Kopi – et grafisk univers

GRAPHIC DESIGN → OPKLÆBNING → OFFSET-TRYK → SERIGRAFI → INDBINDING → FOLIE → GRAFISK DESIGN → VISITKORT → UDSTILLINGSSYSTEMER → CD OG DVD BRÆNDING → KOPIERING → PLAKATER → BANNERE SCANNING → LAMINERING → MEGAPRINT

OPKLÆBNING → OFFSET-TRYK → SERIGRAFI → INDBINDING → FOLIE → GRAFISK DESIGN → VISITKORT → UDSTILLINGSSYSTEMER → VIKAN MEGET MERE END VORES NAVN!

Nørregade 7 · 1165 København K · Tlf.: 33 14 58 33 · noe@vesterkopi.dk
www.vesterkopi.dk

Oplevelser i Nyhavn

Foto: Henrik Ploug (FAF og DBA)
Tekst: Per Stisen

I gamle dage var Nyhavn berømt og berygtet for at lægge kulisser til glade sømænd, letlevende piger og et væld af tvivlsomme udskænkingssteder, men sådan er det ikke mere.

I dag er Nyhavn for alle. Ud over at det er et af de smukkeste steder i København, byder Nyhavn også på mange anderledes og spændende events.

Hele tre forskellige events løber af stablen i eftersommeren. Fra den 4. til 12. september lægger ”pæreskuderne” fra Fejø tilkajs,

hvor der i hele ugen er mulighed for at købe frisk frugt. En gammel tradition, som Nyhavn har været med til at genoplive.

Om efteråret vandrer silden mod overvintringsområderne i de dybe dele af Øresund efter at have spist godt og boltret sig hele sommeren. Dette fejres

med ”Sildens dag”, som afholdes den 9. september, hvor alle restauranterne i Nyhavn byder på mange sildespecialiteter både ude og inde.

Øl og jazz er af både gode og onde tunger gennem tiderne hyppigt blevet forbundet med hinanden, måske ikke uden

grund. Hvilket også kan opleves i Nyhavn i dagene 17. og 18. september i tidsrummet 12 til 18, hvor der er mulighed for at prøvesmage over 60 forskellige slags øl fra ind- og udland. Alt imens man kan lægge ører til svingende jazzmusik af Copenhagen Harbour Jazz.

CAFÉ MALMØ FEJREDE 100 ÅR

Foto: Erik Palvig
Tekst: Finn Edvard

Allerede fra morgenstunden strømmede der over tusind gratulanter frem for at nyde den gratis morgenkaffe fra rensemændene, Trianon-bagerens varme rundstykker og en Gammel Dansk. Selv vejrguderne var i gavehumør, da dagens dirigent, showmanden Chris Krekellu, satte underholdningsløjerne i gang med Sømandsorketret, der bogstaveligt talt tog publikum med storm. Så gik det ellers slag i slag med underholdningen, den gæve Nyhavnssanger Johnny Guitar nærmest blæste kajen omkuld med sin sang, guitarspil og originale lune.

Prikken over i’et var vel nok mundharmonikaveteranen Lille Palle, der professionelt serverede alle de gode gamle sømandssange, godt krydret med hængepilen og lune bemærkninger. Dagen igennem uddelte havnefestens sponsorer gaver for over 100.000 kr., og da festen sluttede til tonerne af orkestret Spøjs Boys og Chris Krekellus godnat-tale kl. 22.00, havde godt 7.000 mennesker besøgt festpladsen.

John Andresen her sammen med sine gæster bl.a. her Ole Arboe.

Kaptajn John Andresen pønser allerede på at gøre dagen endnu mere festlig til Cafeens 141 års dag til næste år. Som han udtrykker det: ”Jeg har sgu fået sømandsblod i årerne.”

TIVOLI HALLEN
v/ Helle Vogt

FROKOSTRESTAURANT
m/ klipfisk og smørrebrød
som speciale

Vester Voldgade 91
1552 København V
Telefon 33 11 01 60
Fax 33 32 41 60

Helligåndshuset og Vartov

Helligåndshospitalet Vartov Domus hospitalis eller Domus sancti spiritus Hafnis var de latinske navne på det kombinerede hospital og plejehjem, som Roskildebispens Johannes Krag i 1296 grundlagde i sin by København. I andre europæiske middelalderbyer fandtes tilsvarende plejehjem viet til Helligånden: Sanctus Spiritus, på ældre dansk Hellig Gejst. Disse stiftelser skulle i den kristne næstekærligheds ånd sørge for fattige (ikke smittefarlige) syge og gamle, der ikke kunne støtte sig på deres egen slægt. Det blev bygget syd for Gråbrødreklostret. Biskop Krag's Helligåndshospital blev finansieret af byens grundskat og af de bøder, bagerne betalte for fusk med brødpriiserne. En vigtig indtægtskilde var ellers de frivillige almisser, som københavnernes gav til hospitalet. I begyndelsen var det et mindre

sted til omkring en snes fattige kvinder og mænd. En senere gotisk bygning fra det 14. århundrede beregnet til 20 sovesteder står den dag i dag mellem Valkendorfsvej og Amagervej. De danske konger, der fortrængte biskopperne fra byen, tog også Helligåndsklostret under deres vinger og kong Kristiern I overdrog det i 1474 til den franske hospitalsorden med samme navn. Denne orden tog sig blandt andre af hittebørn. Den blev i København styret af en prior og et konvent og havde både munke og nonner. Ordenen byggede straks et korrekt anlagt kloster på området, med fire fløje og kirke, med æblegård, kirkegård og ladegård. Testamentariske gaver og afladsbreve bevirkede nu, at det løb rundt, og at Helligåndsklostret i 1530 lige før reformationen oppebar fast husleje fra 60 huse i byen.

Helligåndshuset, som det bliver benævnt i dag, anvendes nu blandt andet til mange udstillinger

I 1530 blev plejehjemmet lagt sammen med Sankt Jørgens (de spedalske) og Sankt Gertruds Hospital og fratrækket kirken. Nu blev det en verdslig stiftelse underlagt Københavns bystyre og under overopsyn af kongen. Dermed faldt borgernes vilje til at støtte det med almisser. Men den mulighed, at velhavende familier kunne købe sig sengepladser til deres egne ældre, rettede op på Helligåndshospitalets økonomi. Denne finansieringskilde har i øvrigt været medvirkende til, at det senere ikke blev en underdel af Københavns fattigvæsen, men beholdt sin særstilling som et plejehjem for "værdigt trængende" gamle og syge. Hvorfor mistede hospitalet så sit gamle navn og fik det lidt besynderlige navn Vartov? Emsige kong Christian IV ville af med de mange gadebørn i byen og fik flyttet de gamle ud af bygningerne til fordel for børnene. Til de forviste ældre havde han fundet en af sine gårde, nemlig Vartov ved Ryvangen ude mod Øresund.

Bag navnet Vartov gemmer sig et oprindeligt nedertysk udtryk far to! i betydningen "kør her-til!" efter de bemærkninger, som man ud fra et strandvejsværtshus fra 1586 prægede de vejfarende med. Det nye sted havde Christian beregnet til 50 ikke smittefarlige, 10 smittende syge plus de privatejede sengepladser. Til stedet hørte en præst og en forstander, der skulle leve i cølibat eller være gift uden børn. Foruden de to bestod personalet af 30 tjenestefolk. De indlagte skulle være uberygtede og helst have betalt skat i deres arbejdsliv. Man skelnede mellem stadens og de private senge. I tidsperioden mellem 1607-1665 oprettede man 31 legatsenge à 500 rigsdaler. Med tiden blev Vartov eller Helligåndshospitalet af den grund mere og mere en plejestiftelse, hvor de egentlig akut syge kom i anden række. Placeringen på en bondegård langt uden for byen var uheldig, og i 1630 flyttede kongen de indlagte med personalet tættere til byen i en skanse ud for Sortedammen ved Lille

Porten ind til Vartov. I dag anvendes Vartov til mange formål. Københavns kommune benytter en hel del kvadratmeter.

Triangel. Det blev en moderne bygning med kapel og fire klosterfløje, to til stadens senge, en til legatsengene og en til forstanderboligen. I 1645 boede 115 lemmer og 21 ansatte på Vartov. Svenskernes belejring af København i 1658 bevirkede, at man fortrød den nye beliggenhed og endnu en gang flyttede alle beboerne tilbage ind i byen, først til Pilestræde, så til Børnehuset på Christianshavns Torv og i 1655 endelig til Tyge Brages nu tomme observatorium i Løngangsstræde, som havde været en farvergård. Købet finansierede enkefrue Ellen Willums, hvis portræt hænger i det nuværende Helligåndshospital på Lersø Parkallé, som har fået navnet Gammel Kloster. Vartov fattedes penge efter svenskekrigen, og kongen havde belånt den uden at betale renter. De private senge skulle ikke bidrage til driftsudgifterne, så bygningerne blev misligholdt og stod halvtomme. Gennem opsparing, lån og indfrielse af kongens gæld lykkedes det at bygge en helt ny stiftelse på grunden, forestået af kgl. bygningsinspektør Krieger. De to fløje blev færdige

mellem 1725 og 1728, den tredje i 1744. I 1755 blev den nuværende kirke indviet. Tre år senere købtes to gårde ved siden af Vartov, og nu var der igen et lukket klosteranlæg med fire fløje. Yderligere udvidelser kom først i 1816 og så sent som i 1930. Selvfølgelig blev kvinder og mænd anbragt adskilt. Omkring 1800 havde Vartov ca. 300 lemmer, i 1855 431, heraf 200 i legatsenge. De fleste

> > >

Tvermoesgaard
Træren
Restaurant & Vinstue

Klassisk dansk frokost fra kl. 12.00
Bar i dag- og aften timerne
Restaurant Tvermoesgaard
Rosengården 12 • 1174 Kbh. K. • Tlf: 3312 6578

Det lille Apotek
Er stedet hvis man
ønsker, hygge, nostalgi
og god dansk mad.

frokost fra 98-
aften menu fra 98-

Store
Kannikestræde 15
Telefon 33125606
www.
det lille apotek. dk

FINGERBØLLET
WILDERSGADE 39 - Tlf.: 32 54 67 17
CHRISTIANSHAVN

fortsat

boede i fælles uopvarmede stuer uden andet fælles opholdsrum end kirken. Vinduerne blev derfor aldrig lukket op om vinteren. Bygningen med sine nuværende tre etager er et resultat af en større ombygning i 1856-57, der både skulle skaffe flere sengepladser og en tidssvarende boligstandard. Byggeriets omkostninger var allerede i 1886 tilbagebetalt. Snart var forholdene her igen forældede, og færre og færre søgte om optagelse. Blandt andet fordi der kun fandtes 50 eneværelser og kun fælleskøkkener. Nu kunne Københavns borgmester Kaper i 1919 barsle med en snedig plan om at opkøbe bygningen med henblik på nedrivning, fordi Rådhuset manglede kontorplads. En særlig Vartovs-kommission foreslog dog at rykke de skrøbelige gamle ud af den moderne by, hvor de ikke længere hørte til med dens larm og trafik og indrette de fire længer til kontorer. Vartov

solgte sig selv til kommunen i 1933 og fik til gengæld en ny større grund ved Lersø Parkallé, det kommende moderne byggeri Gammel Kloster. Nu ville Københavns Kommune endelig rive bygningen ned og bygge et moderne Rådhusaneks. Men en række protester forhalede en ophævelse af fredningen. Lige efter krigen var der ingen penge til nybyggeri, og bystyret ville gerne flytte Bymuseet til Vartov, indtil man kom på bedre tanker, og i 1946 solgtes til Kirkeligt Samfund, der i forvejen ejede Grundtvigs Hus, et kristeligt forsamlingshus med hotel og butikker. Både Vartov og Grundtvigs Hus kunne nu udlejes til kommunale og andre institutioner. Den nye ejer satte Vartov forbilledligt i stand, og ikke engang Københavns Kommune vil i dag drømme om at rive det ned, fordi det ikke er tidssvarende. Og hvis statue knejser nu i Grønnegården? Gæt tre gange.

**SE VINDUERNE
MED DE MANGE TILBUD**

ILETA FRIMÆRKEHANDEL

Fiolstræde 20 - 1171 København K. - Tlf. 33 12 91 23

MANDAG-FREDAG: 11 - 18
LØRDAG: 11 - 16

52 år i Fiolstræde

Ikke mindst desserterne er populære. Her kan man få klassikeren Tiramisù i Chit Chat udgave:

Tiramisù à la Chit Chat Special. Består af en klassisk tiramisù med hjemmelavede ladyfingers og mascarpone. Serveres altid med hjemmelavet is, her er det jordbær med rosmarin, kakaokurv med mandler, sprødbagt tuile, hindbærbalsamico-sauce og skum af rabarber og basilikum.

Kakaokurven formes over et glas og fyldes senere med mandler og is.

Den sprøde tuile-kage løftes af bagepladen.

God madidé

Foto: Henrik Ploug, FAF
Tekst: Connie Christensen

Godt køkken og fin betjening på Brasserie Chit Chat

Man kan f.eks. vælge en klassisk forret som:

Carpaccio af oksefilet med pesto af basilikum, ristede pinjekerner, olivenolie, salt og peber. Serveres ned lidt citrusmarineret salat, parmesanost og pinjekerner på toppen. Så simpelt og enkelt som muligt, men med masser af smag.

Gema Gerelsaikhhan serverer den meget velsmagende ret.

De dekorative tallerkener smører Dursun Ali Gür med pesto af basilikum, olivenolie og pinjekerner, hvorpå tynde strimler af oksefilet anrettes.

Dursun Ali Gür har haft sin restaurant Brasserie Chit Chat i Skt. Peders Stræde i 4 år. Ali er uddannet tjener, men har altid haft stor interesse for madlavning, og før han fik restauranten, eksperimenterede han hjemme efter inspiration fra restaurantbesøg. Men nu kommer den store interesse og kærlighed til den gode smag restaurantens kunder til gode. Spisekortet skifter hver måned alt efter sæson, og man kan sammensætte sin egen menu med to eller tre retter herfra til hhv. 260 og 295 kr.

Carpaccioen pyntes med strimler af citronmarineret salat, pinjekerner og revet parmesanost.

Vi fejrer 100 års fødselsdag!

Den 25. august fylder
Cafe Gammel Torv – *Huset med det grønne træ* – 100 år.

Selv for en klassisk smørrebrødsrestaurant er det et skarpt
hjørne, så fra onsdag d. 25/8 til og med lørdag d. 28/8
byder vi alle spisende gæster på et stykke lagkage.

Cafe Gammel Torv
– *Huset med det grønne træ*

Gammeltorv 20, København / dansksmorrebrod.dk / 3312 8786